

Kozmos İnsan Ve Ben

– MESUT ÇİFTÇİ · 18 Kasım 2025

Evrende her şey düzenden düzensizliğe doğru hareket eder. Sanırım bu sözü ünlü fizikçi Albert Einstein söylemiş. Esasında bu söz her ne kadar Einstein'a atfedilse de esasında termodinamiğin ikinci yasasının kısa bir özeti gibidir (entropi). Kısa bir internet araştırmasından sonra bunu gönül rahatlığıyla yazabiliyorum. Her ne kadar fizik hususunda herhangi bir uzmanlığım bulunmuyor olsa da şahsen ben bu sözün doğruluğuna bireysel olarak şahitlik edebilirim. Her canlı ve her canlı sistemi içinde bulunduğu evrenin izlerini taşır ve eğer evrende makro boyutta bir kanun var ise bu evrenin öğeleri için mikro boyutta da genel geçerdir. Bende bu evrenin zerre kadar da olsa bir ögesi olduğuma göre evrenin tüm kanunları benim içinde geçerlidir. Bu noktadan hareketle bireysel hayatımda her şey her geçen gün daha kötüye gittiğine göre bende evrende her şeyin düzenden düzensizliğe doğru hareket ettiğine şahitlik edebilirim.

Semavi dinlerin yaratılış anlatısında da aslında her şey düzenden düzensizliğe doğru hareket eder. Şöyle ki yaratıcı ilk insanı yaratmış ve içinde hiçbir düzensizliğin olmadığı cennet bahçesine yerleştirmiştir. Ancak zaman içinde bu düzen bozulmuş ve insan yeryüzüne gönderilmiştir. Yeryüzünde yorgunluk, uykusuzluk, açlık, hastalık ile karşılaşmıştır. Cennet bahçesinde ölümsüz olan insan yeryüzünde ölüm ile karşılaşmıştır. İlk insan cennette sınırlı bir ömrünün olduğunu ve günün birinde öleceğini biliyor muydu? Yoksa bu bilgiyle yeryüzünde mi tanıştı? Kuran-ı Kerim'de bir ayette şeytanın Hz. Adem'e cennette şöyle söylediğinden bahsedilir; “sana ebedî bir saltanat ve ölümsüzlük ağacını göstereyim mi?” (Tâhâ 120). Buradan anlaşılıyor ki ilk insan Hz. Âdem ölümü biliyordu ancak cennette herhangi bir ölüm yaşamamıştı. Peki, bu durumda saltanat ve ölümsüzlük ağacı (ya da yolu) Hz. Adem'e neden cazip geldi? Zaten cennette değil miydi? Ancak henüz Hz. Âdem yaratılmadan önce Kuran-ı Kerim'de başka bir ayette Allah meleklerle; “Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım” (Bakara 30) dediğine göre esasında Hz. Adem'in içinde bulunduğu cennet bahçesi aslında geçici bir durak mıydı ve Hz. Âdem içinde

bulunduğu cennet bahçesinin geçici bir durak olduğunu biliyor muydu? Bu cennet bahçesi içinde bulunduğumuz güneş sisteminin ve evrenin dışında bir mekân mıydı? Zaman dediğimiz şey dünya gezegeninin, güneşin, yerçekiminin ve yörüngelerin marifetiyle ölçülebiliyorsa cennet bahçesinde Hz. Âdem dünya zamanıyla ne kadar süre kaldı? Cennet bahçesinde kaldığı sürede zihinsel olarak büyümesi ve gelişmesi mi gerekiyordu? O yüzden mi cennet bahçesi geçici bir duraktı?

İnsan bu dünyaya bir bebek olarak gelir ve ardından çocukluk dönemine geçer. Çocukluktan sonra ise gençlik ve yetişkinlik dönemleri gelir. Bu süreç aynı insanın zihinsel olarak gelişmesinin, kişiliğinin oluşmasının, kavramları anlamasının, doğru-yanlış dengesinin oluşmasının da bir sürecidir. Ancak Hz. Âdem bir anneden bir bebek olarak doğmamıştır. Bizzat Allah tarafından yetişkin olarak yaratılmıştır. Bu durumda Hz. Âdem bu süreci hiç yaşamamıştır Hz. Adem'in anne ve babası yoktur ve hiç olmamıştır. Annesinin ve babasının şefkatini hiç tatmamıştır. Anne ve babasının etik kurallarını, değerlendirmelerini hiç yaşamamıştır. Kişiliğinin ve karakterinin oluşmasında normal insanlarda olduğu gibi ebeveynlerinin, doğduğu coğrafyanın, toplumsal kültürün etkisi hiç olmamıştır. Bebekken ya da çocukken hiç hastalanmamıştır örneğin; açlık, yoksulluk hiç çekmemiştir. Bir toplum içinde büyüüp gelişmediği için herhangi bir toplumun geleneklerini, kültürünü, bakış açısını ve inançlarını kendi kişiliğinin oluşumunda kullanamamıştır. İşte Hz. Âdem bebeklik, çocukluk ve gençlik süreçlerini yaşamadığı, ebeveynlerinin olmadığı, herhangi bir toplum içinde yaşamadığı için belki de cennet bahçesinde bir süre beklemesi gerekmekteydi. Allah Hz. Adem'e eşyanın isimlerini öğretmişti ve belki de kişiliğinin oluşması için doğru ve yanlış arasındaki, iyi ve kötü arasındaki ayrımları da öğretmişti. Belki de öğretmemiş ve deneyimlerle öğrenmesini sağlamıştı. Hz. Âdem için iyi ve kötü, doğru ve yanlış neydi? Muhtemelen Allah'a iman ve itaat edenler iyi ve doğru, Allah'a iman ve itaat etmeyenler kötü ve yanlıştı. Şeytan Allah'ın varlığına iman ediyordu ama Allah'ın emrine itaat etmiyordu. Allah'ın emrine itaat etmemesi şeytanı kötü yapmıştı. Peki, bir varlık esasında kötü ve ahlaksız olsa ama Allah'a iman edip emirlerine itaat etse iyi ve doğru sayılabilir miydi? Allah'ın emirlerinin itaat edenleri kötülüğe, yanlış yapmaya ve hayasızlığa yönlendirmeyeceğini biliyoruz. Emre itaat edenler belki de özlendeki kötülükten ve yanlışlıktan arınacaklar.

Allah insanı iyi, doğru ve temiz olarak yarattı ve amacı en başından beri insanı yeryüzüne halife olarak atamaktı. Bu Kuran-ı Kerim'deki ayetlerden anlıyoruz. Ardından insanı cennet bahçesine yerleştirdi. İnsana bir eş yarattı ve insan hata yaparak yeryüzüne sınav, emek, acı, eksiklik, ölümlülük olan bir yere gönderdi. Eğer insan cennet bahçesinde şeytanın oyununa kanmasaydı ve hata yapmasaydı cennet bahçesinde kalmaya devam edecek miydi? Yoksa hata yapmasa da yeryüzüne yine de gönderilecek miydi? Belki de yeryüzüne başka bir biçimde gönderilecekti; yeryüzü o zaman insan için bir sınav yeri değil de yönetebileceği bir yer olacaktı. Ama yine de kutsal metinlerde insan her ne kadar cennet bahçesinde hata yapmış ve yeryüzüne cezalandırılmak için gönderilmiş olsa da yine de "halifelik" statüsü kendisinden alınmış değildi. Bu durumda insan en başında tasarlandığı gibi cennet bahçesinde hata yapmadan yeryüzüne gönderilseydi mevcut durumundan farklı olan şeyler neler olurdu? Tüm bu sorular elbette semavi dinlerin yaratılış anlatılarının düğümlendiği sorular. Bende yeryüzündeki bir insan olarak bu soruları soruyorum ama bir cevap bulabilmiş değilim. Belki de sorularımın cevaplarıyla öldükten sonra karşılaşacağım. Ama yaşarken bu soruların cevapları ile karşılaşsam söz veriyorum

bunları yazacağım.

Gelelim termodinamiğin ikinci yasası olan düzenden düzensizliğe kanununa. Bireysel yaşamımda her yaşadığım gün bir önceki günü aratıyor ve tam düzen kurdum derken aslında var olan düzenin bozulduğunu anlıyorum. İnsan yapısı gereği düzensizliği, belirsizliği değil düzeni ve belirli şeyleri tercih ediyor, hayatını düzene sokmak istiyor, hatta bir adım ötesinde kontrol etmek istiyor. Ama günün sonunda bakıyor ki ne bir şeyler belirli, ne istediği düzeni kurabilmiş ne de bir şeyleri kontrol edebilmiş. En azından ben kendi kişisel yaşamımda bu bahsettiklerimi sağlayabilmiş değilim, sağlayabilecek gibi de görmüyorum kendimi. Bu denklemde çok bilinmez var ve ben bu denklemi çözemiyorum.